

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 8. julija 1940

Cena posamezni številki din 1.50

Izbira, demokracija, uprava

Mnoge reči so v vseh družbah kakršnega koli sestava enako važne in to bodo tudi ostale. Vsi vemo, vsaj približno, katere so, in če si prav izprašamo vest, se tega tudi zavedamo. Zato bi nasproti temu pravilu ne smeli ostati brezbrizni.

Ena takih reči je tudi izbira ali po znani tujki selekcija. Izbira narasčaja je tista, le posebna izbira, na katero pri tej besedi navadno takoj pomislimo. Tako smo že vsi navajeni misliti nerodno in starčevsko, da se radi takoj postavimo v to, tako silno nesodobno stališče, kakor da smo vselej za to poklicani, soditi le o najmlajših. Proti tem smo seveda aktivni, ker znamo gotovo več ko oni in ker imamo že v bližnji okolici takšno prakso v tem, da se lahko takoj vživimo. Vloga starejših ljudem zelo prija. Nekaj je pokroviteljskega v tem in bi bilo dobro, če se v svojem dejanskem svetu ta čut še goji in primerno spopolnjuje.

Drugača pa je v splošnem družbenem življenju. Tukaj dejansko ni tolikšnih in tako kakovostnih razlik. Ni zato v širšem svetu beseda izbira ljudi tisto, kar pedagoška selekcija. Tu je marveč poglavito že rast osebnosti in rast posebnih odlik v človeku do popolnega državljana ali — posebej in zraven tega — še do strokovnega zvedenca ali talenta. Za trdnost, bi lahko rekli, gre tu in za zanesljivost vsakerega člana družbe na svojem naravnem mestu. Na to mesto postavljati vedno prave in vedno pravočasno nove ljudi, to je družbena ekonomska selekcija. Varčevanje sil se tukaj in v tem prepleta z izbiro za posameznika najpripravnijega mesta v družbi, poklica ali stanu in stopnje. S tem se družba presnavlja in raste.

Družba bi tako — bolje rečeno — morala rasti in tako se v nji včasih tudi dejansko godi, včasih pa sploh ne. So žal tudi zelo pogostne takšne dobe, ko se te važne naloge in dolžnosti družbe do same sebe pozabijo. Le prepogosto so družbe vseh dob in sistemov zasle v ne-realnost in zmedo. Zato je tudi razumljivo, da so morale priti vselej nato obnove, da so morale družbe popravljati vse to, kolikor so prej svoj naravni človeški kakovostni in zaposljalni razvoj zgrešile. Diktatorne dobe so to, prve rade zapravljajo svoj zaklad, druge ga rade na najgloblji spet izkopavajo. Ves svet navadno močno trpi pod tem neenakomernim naravnim procesom.

Da bi se pravilno ravнали po družbenih zakonih selekcije, za to res navaden ljudje nimajo pravega čuta. Razmere bi morale že biti naravnost za to, da bi imelo kaj smisla. Pogoji in razmere bi morale biti človeku pravičnejše in zraven še udejstvalne možnosti, da bi se človek spravil na svoje mesto že do ugodnega življenjskega leta. In bolj enake bi morale biti te možnosti ter skoraj za vse. O tem nič več ne dvomimo, kajti dedne pravice so slepe.

Dedne pravice so pa tudi še v našem poldemokracičnem svetu veljavne in ne samo v starem plemiškem. V našem svetu so le bolj zapleteno skrivane, zabrisane in kamuflirane. So na vseh mestih uresničene in uveljavljene, kjer se denarno bolj plača. So na upravnih mestih raznih odborov, najraje na javnem imetku ali državnih in poldržavnih napravah. Tamkaj pa

pridejo rade vse skupaj in hkrati. Hkrati je tam polno ljudi, ki se lahko za svojo zahtevo po takem mestu naslone samo še na kako dedno ali starinsko, na zasluge ali drugačno izredno pravico. Na teh mestih se zberejo ti privilegirani gladko po zvezah, po ugodnem krajevnem naključju ali po samih oglatih komolcih. Zato je potem upravljanje teh ustanov in delo pri

takih podjetjih vedno nekaj izredno prisvojenega, nekaj kar se ne vklanja več ne zahtevam življenja, ne proizvajalnemu tempu, ne storitvenemu koeficientu. Nabere se plast nad smetano.

V vseh zavodih, upravah in tvrdkah pa ni tako in niti ni treba, da bi bilo tako. Vselej in povsod se odloča počasi ta večni problem. Mladina v strokovnem smislu mora

priti na vrh, da bo kdaj tudi pri nas še resnično bolje, da nas ne razje in ne požre birokratizacija, ki je prizadejala že vsem visoko kulturnim ali civiliziranim narodom toliko zla. Za to notranje važno demokracijo gre in njej bo treba odpreti najodločnejše vrata v arene, kadar se bo uvažala dejanska globlja reforma uprave in vsega življenja pri nas.

drugi pozneje nočejo oddati presezkov. Baje so mnogi že odšli na letovišče oziroma v kopališča. Mali kmetje pa mislijo, da se uredba ne nanaša nanje. Nekaj časa je bila izvedba uredbe skoraj ogrožena.

Ob tem stanju si je treba pojasniti vzroke in namen uredbe. V času pred uredbo niti Prizad ni mogel več dobiti žita od lastnikov zalog, če ni plačal nad 260 din za pšenico in 230 din za koruzo. Zdaj je vlada maksimirala ceno za pšenico na 230 in za koruzo na 170 za najboljše vrste. To pa ne bi nič koristilo, če ne bi država uvedla tudi prisilno odprodajo presezkov.

Zaradi nejasnosti nekaterih določb je Prizad dal takoj pojasnilo, ki smo ga objavili tudi v našem listu. Ponovimo naj le to, da Prizad ne bo odvezal malih zalog (pod 5 tisoč kg) pri kmetih in (do 10 tisoč kg) niti pri trgovcih.

Nove odredbe

Odpor nekih lastnikov velikih zalog pa je prisilil vlado k dodatnim ukrepom. Namesto prednostne pravice odkupa je uvedena prisilna prodaja.

S tem hoče vlada preprečiti vso špekulacijo z žitom in zavarovati redno prehrano ljudstva in vojne sile.

Besedilo druge uredbe

Ministrski svet je dne 3. julija podpisal dopolnitev uredbe o maksimiranju cene in prisilnem odkupu pšenice in koruze. Ta dopolnitev se dobesedno glasi takole: Člen 1. — V členu 1. se menja odstavek v: »Od dne, ko stopi ta uredba v veljavo, se pšenica in koruza letine 1939. in iz prejšnjih let ne smeta prodajati po cenah, višjih od teh«.

Drugi odstavek se spremeni in se glasi: »Te cene veljajo za proizvajalce dostavno v skladišče, vagon ali vlačilec natovoritvene postaje. — Osebe, ki se bavijo s prometom ali predelavo žitaric na debelo, smejo k tem cenam zaračunavati dokazane prevozne stroške in maržo 12 din pri 100 kg. — Osebe, ki se bavijo s prodajo žitaric neposredno porabnikom (nadrobna prodaja), smejo k cenam, po katerih so kupile pšenico ali koruzo od proizvajalca ali od osebe, ki trguje ali predeluje žitarice na debelo, zaračunavati dokazane prevozne stroške in maržo 12 pri 100 kg.«

Zadnji odstavek tega člena se spreminja in se glasi:

»Te cene veljajo tudi za zaključke, sklenjene do 23. junija tekočega leta zaključno, če ni bilo do tega dneva blago izročeno ali natovorzeno.«

Člen 2. — V čl. 4. se drugi odstavek spreminja in se glasi:

»Na zahtevo Prizada morajo vsi imetniki presezkov te presežke prodati Prizadu po cenah, določenih v čl. 1. te uredbe. To velja tako za osebe, pri katerih so bili ugotovljeni presežki na dan uveljavitve te uredbe, kakor tudi za tiste, pri katerih bi se ti presežki naknadno pojavili.«

Člen 3. — V čl. 8. se namesto besed: »prednostno pravico nakupa« postavijo besede: »pravico prisilnega odkupa po členu 4., odstavku 2.«

Člen 4. določa, da stopi uredba oz. dopolnitev v moč z objavo, to je po 4. juliju t. l. Maksimirane cene so ostale torej iste kot jih ima prva uredba, oddaja presezkov Prizadu pa je prisilna.

Ministrstvo za prehrano

Ožji in širši predlog za koncentracijo oskrbovanja

Ukrepi za oskrbo prebivalstva z najvažnejšimi življenjskimi potrebščinami so se namnožili do nepričakovanega obsega in so za naše upravne razmere očitno preslegli normalne meje. Ti ukrepi se brez enotnosti in vzbujaajo že samo zaradi nereda mnogo odpora, se težko izvedejo do konca ter povzročajo zato nove, prisilne ukrepe. Vse to je navajalo na nove predloge o organizaciji prehrane in končno se je pojavil tudi predlog, da bi se z združitvijo vseh teh poslov ustanovil nov resor, to je novo ministrstvo.

O tem poroča »Jugoslovanski Kurir«, da je ta predlog že dozorrel v odločilnih krogih, ki trdijo, da bi se z ustanovitvijo takega ministrstva mogli koncentrirati in centralizirati vsi ukrepi in ustanove, ki jim je poverjena zagotavljanje pravilne prehrane države. V gospodarskih krogih pa smatrajo, da je zadeva zamujena. Če

bi se pa vendar ustanovilo takšno ministrstvo, potem bi moralo dobiti večjo nalogo ter naj bi se imenovalo ministrstvo za preskrbo in kontrolo. Naloga tega ministrstva naj bi bila, da skrbi ne samo za prehrano države, temveč tudi skrbi za pravilno in kar najpopolnejšo zagotovitev surovin za vso našo industrijo. Takšno ministrstvo bi se moglo pooblastiti tudi za kontrolo cen v državi in za zatiranje vsakega neopravičenega zviševanja cen.

Vloga direkcije za prehrano

V zvezi z najnovejšimi predlogi za ustanovitev ministrstva prehrane je vzbudila mnogo pozornosti dosedanja kritika direkcije za prehrano. Že vnaprej se je moralo misliti na to, da socialna naloga te ustanove zahteva ukrepe, ki ne bodo vsem ugajali. Tako je bilo tudi pričakovati, da bo ta direk-

cija tlačila cene kolikor mogoče navzdol.

To se pa ni zgodilo. Nasprotno, ta direkcija postaja sama vsak dan bolj povzročevala draginje. Nekateri organi direkcije so se naravnost proslavili kot propagatorji zviševanja cen za kmetijske pridelke. To stališče je za ostalo gospodarstvo nerazumljivo in ga ne morejo sprejeti niti člani raznih gospodarskih odborov. Po njihovi sodbi pozablja prehranjevalna direkcija na svoje področje in očitno skrbi za rentabilnost zadevnih predmetov. S tem je dobila bolj značaj ekonomske ko čiste socialne ustanove. Moglo bi se razumeti mnenje, da naš kmet še ni dosegel prave donosnosti za svojo proizvodnjo, s tem stališčem pa ne bi smeli nastopati kot zastopniki direkcije pred raznimi forumi, v času, ko država na vse načine poskuša onemogočiti celo upravičene zvišbe cen.

SUZOR de iure že razdeljen

Važna konferenca v Zagrebu

V soboto je bila v Zagrebu v palači Osrednjega urada za zavarovanje delavcev odločilna konferenca o stališču banovine Hrvatske do SUZORA oziroma o vprašanju njega delitve na tri samostojne urade. Poleg domačih oblastev in sindikatov ter samega SUZORA in Merkurja so se udeležili konference tudi zastopniki hrvatske delavske zbornice. Ministra za socialno politiko je zastopal njegov pomočnik Stojanović, ki je tudi vodil to konferenco.

Zastopnik ministrstva Stojanović je zahteval, da se vprašanje delitve SUZORA končno reši, in sicer najprej načelno, drugi kako naj se urad deli in ev. zakaj naj se ne deli. Po izjavah večine delegatov je bilo jasno razvidno, da je večina zastopanih sindikatov in da so tudi delavske zbornice za to delitev, razen sarajevske. Hrvatski sindikati zahtevajo delitev urada in ustanovitev samostojnega nosilca socialnega zavarovanja za banovino Hrvatsko. Če se to ne zgodi, ne bi več plačevali svojih zavarovalnih prispevkov.

Na pripombo, da bi se morali na konferenco povabiti tudi zastopniki Srbije in Slovenije, je izjavil predstavnik »Merkurja«, da se tak predlog pravno ne more uveljaviti, ker je na podstavi uredbe o ustanovitvi banovine Hrvatske SUZOR de iure že razdeljen in se ima izvesti le še tehnična stran reorganizacije. Pri tem da je SUZOR samo še objekt in da razpravo vodita država ter banska oblast, zato zastopa tu država tudi

vse ostale banovine. Predstavniki sindikatov so nato odšli.

Predstavniki obeh oblasti in SUZORA so nato razpravljali o uredbi, s katero bo izvedena delitev. Za to obstoje še vedno trije načrti. Prvi načrt določa ustanovitev treh samostojnih nosilcev, drugi načrt samo delno razdelitev, pri čemer bi ostalo zavarovanje za onemoglost in starost še skupno, tretji načrt pa obsega le nekaj reform, tako da ostane osrednji urad v Zagrebu, torej centralistično ureditev.

Sklic vsedržavne konference

Sprejet je bil sklep, da se pozovejo na skupno konferenco še predstavniki srbskih in sloven-

skih interesentov in je bilo posvetovanje zato odloženo do torka. Po zaslišanju teh predstavnikov bo načrt uredbe končno predložen vladi.

Generalni ravnatelj SUZORA dr. Radovan Matjašić je izjavil, da je odgovoren on za SUZOR kot celoto in mora zato braniti interese nedeljivosti SUZORA, da je pa zdaj delo v SUZORu nemogoče in mu je ljubše, če so trije uradi, s katerimi bo mogoče delati, kakor pa eden, v katerem to ni mogoče. Vprašanje SUZORA se torej reši v smislu decentralizacije socialnega zavarovanja, kar je bila tudi naša zahteva. Važno je pa, da se reorganizira SUZOR v času pred večjimi reformami, ki se napovedujejo.

Spopolnitev uredbe o odkupu pšenice in koruze

Večje zaloge se bodo morale prodati Prizadu takoj

Beograjski listi so pretekli teden objavili poročila, da se je pri popisu pšenice in koruze pokazalo zadovoljivo stanje zalog za do nove žetve. Vsi presežki pšenice in koruze se morajo namreč prijaviti v smislu znane uredbe. Privilegirana izvozna družba ima prednostno pravico, da odkupi vse presežke. Ta ukrep je bil potreben zlasti za redno oskrbo pasivnih pokrajin in živine, posebno pa še zaradi špekulacije, ki je neupravičeno

nagnala ceno žita nad normalo teh letnih časov. Ni tudi dvoma, da bi pri povoljnem sodelovanju z oblastmi z lahkoto uredili oskrbo vsega prebivalstva. Dosedanji popisi so to oceno zalog potrdili.

Vendar pa so se našli v žitodrodnih krajih pojavi, ki očitno streme za tem, da bi se ves ukrep ne posrečil. Tudi mnogi prekupci in kmetijski veleposestniki se izmikajo popisu, ker si obetajo še višje cene. Nekateri sploh ne prijavijo,

Mariborski teden

je brez dvoma vsako leto največja prireditev drugega najvažnejšega mesta Slovenije in v marsikaterem pogledu izpopolnjuje ljubljanski velesejem. Ni pa to kak vzorčni velesejem po vzorcu sličnih prireditev v tu- in inozemstvu, temveč ima namen, pokazati javnosti in zlasti tujcem, kaj premoreta mesto in zaledje, kako napredujeta in kaj je njuno gospodarsko in kulturno stremeljenje.

Mariborski teden prireja zadruga istega imena, ki je imela v sredo svoj VII. letni občni zbor pod predsedstvom podpredsednika ravnatelja Golouha. Marljivi tajnik zadruge, ravnatelj »Putnika« Loos, je podal obširno poročilo o uspehu lanskega Mariborskega tedna in o pripravah za letošnje prireditev, zlasti pa o vzrokih, ki so dovedli upravo do sklepa, da se letošnja prireditev, ki je bila določena za čas od 3. do 11. avgusta, preloži.

Finančna plat lanske prireditve je bila, kakor je poročal delavni blagajnik prokurist Gilly, kljub izrednim stroškom za organizacijo številnih posebnih razstav kakor tudi velikim podporam za razne kulturne in športne prireditve — omeniti je treba v prvi vrsti izredno uspehi prvi veliki festival slovenskih narodnih običajev — aktivna in je zaključila s presežkom okroglih 11.000 dinarjev. Ta znesek se prenese na rezervni fond, ki bo služil predvsem za ureditev stalnega razstavišča, ki je postalo z zidavo Hutterjevega stanovanjskega bloka nujno in neodložljivo.

Sprejeta so bila nova pravila v smislu določil novega zakona o gospodarskih zadrugah. Na čelu zadruge stoji večinoma dosedanjí odbor z bivšim županom dr. Lipoldom na čelu. V odboru so predstavniki mestne občine, med drugimi župan dr. Juvan, nadalje zastopniki gospodarstva, tujkega prometa, športa itd.

Cene drv se maksimirajo

Sklop protidraginskih ukrepov namerava vlada baje povečati še s predpisom za cene drv v nadrobni prodaji. Na to misel je vlada prišla zaradi očitnega dviganja cen za domače blago, pri katerem bi se ta razvoj dal najprej ustaviti. Malo pa prispeva k tej nameri tudi uspeh uredbe o znižanju cene za pšenico in za korožo.

Drva so izredno važna življenjska potrebščina, njihov dovoz in cene pa so zelo različni po vsej državi, da je torej vprašanje zelo težko. Kakor poročajo iz Beograda so bile že neke zainteresirane stranke in ustanove zaskrbljene v tem pogledu in bo uredba takoj objavljena. Kakšna bo cena za stot še ni znano, predlagala pa se je celo na samo 100 dinarjev za meter. Če se prišteje dodatek za prevoz in zaslužek, bi ta cena pomenila v nadrobni prodaji 140 do 150 din za kubični meter.

Trgovinska pogajanja za novo nemško ozemlje

Iz Beograda poročajo, da odpotuje ta teden v Berlin posebna delegacija na trgovinska pogajanja za ureditev prometa z ozemljem, ki so ga zavzele nemške čete v veliki ofenzivi na severozapadu. Vodil bo tudi delegacijo pomočnik zunanjega ministra Milivoj Pilja.

Zanimanje za ta pogajanja je zelo veliko, tembolj ker je pomorski promet s temi deželami sploh nemogoč, pa tudi ves naš promet po večjih morjih zaprt. Naše gospodarstvo bi lahko pridobilo z rešitvijo prometnih vprašanj z novo Nemčijo dosti tudi v finančnem pogledu. V teh zasedenih ozemljih imamo upnike in dolžnike, s katerimi bi se morali stari posli likvidirati. Za bodoče mesece pa se mora s temi pogajanjmi

urediti ves blagovni promet in tudi plačilni sistem.

Kakšne koristi bomo imeli od obnovitve prometa z Norveško, Dansko, Nizozemsko, Belgijo, Luksemburgom in delom Francije, to se zdaj seveda še ne more reči, ker razmerje med njih izvozno in uvozno močjo še ni znano. Verjetno je, da bi naš uvoz pridobil

tam nova tržišča, če bi seveda naša proizvodnja in letina to mogli izkoristiti. Slabo znamenje je vse-kakor naš nerazviti promet s Poljsko. Z zapadnimi deželami pa smo imeli že prej redno uvoz tovarniških izdelkov in mi smo izvažali njim precejšnje množine surovin. Vse to bi se moralo od-slej gotovo bolje organizirati in

že naprej bo treba upoštevati ne-stalne razmere ter slabo oskrbo teh dežel s čezmorskimi surovinami. Kakor se pa vidi iz danskega primera, kjer so že sklenili novo trgovinsko pogodbo s Sovjetsko Rusijo, se mora računati tudi po velikih spremembah s pospešeno konsolidacijo novih nemških ozemlj.

Naša metalurgična industrija v maju in prvem trimesečju

Poročilo Narodne banke o razvoju gospodarstva v letošnjih prvih treh mesecih obsega tudi nadrobne pregledne o posameznih industrijah. Danes objavljamo ta pregled za metalurgijo, o kateri se dajo podatki primerjati že z novimi za mesec maj.

Topilniška industrija

Prvo trimesečje 1940. leta je bila topilniška industrija dobro zaposlena. Po izkazih podjetij smo imeli zaposlenih delavcev 27,5% več v primeri z lanskim letom, a za 73,0% v primeri z letom 1936. Isto težnjo beležijo tudi Suzorove številke zavarovanih delavcev za prve tri mesece tega leta. Tako veliko povečanje zaposlenosti je šlo vzporedno s povečano proizvodnjo, katere povprečni indeks kaže v prvem trimesečju 1940. l. 248,1 točke v primeri z 217,1 v letu 1939. in 172,3 v letu 1938. Proizvodnja najvažnejših kovin pa se je povečala v primeri z lanskim letom za 5.122 ton ali za 14,5%. Tako je znašala proizvodnja železa leta 1940. 17.978 (1939 še 17.082), surovega bakra 12.924 (12.480), elektrolitskega bakra 3.194 (2.737), svinca 4.789 (1.776), cinka 1.534 (1.222); izvozili pa smo leta 1940. železa 5.902 (2.365), svinca 998 (490) ton. Glede na vse to pa od-stotek povečanja te skupine ni relativno velik, ker je povečanje najvišje v proizvodnji svinca, ki smo ga pridelali za 3.013 ton več kot v istem času lani. Domače tržišče je bilo navzlic povečanju proizvodnji slabo založeno. Na to stanje je vplivala zunanja trgovina, ki beleži skoraj trikrat večjo številko izvoza kot uvoza. Zanimivo je, da kaže zunanja trgovina z železom znatno povečanje izvoza in zmanjšanje uvoza v primeri z lanskim letom, čeprav je bilo doma povpraševanje po železu veliko. Zaradi tega je bilo na domačem tržišču železa manj za okoli 5 tisoč ton.

Zunanja trgovina z važnejšimi kovinami beleži povečanje izvoza po tonaži za 29%, po vrednosti pa za 21% in zmanjšanje uvoza po tonaži za 34,4%, po vrednosti pa samo za 2,1%, kar kaže brez dvoma na nenavadno veliko podražitev kovin. V izvozu ni večjih sprememb, razen ta, da se je v primeri z lani podvojil izvoz železa in aluminija, izvoz cinka pa se je zmanjšal na najmanjšo količino. Uvoženih je bilo vseh proizvodov manj — razen cinka, ki smo ga uvozili precej več. Če pregledamo ves čas vojne, od septembra 1939 do marca 1940, pridemo do sklepa, da je bila ta industrijska vrsta slabše založena kot v istem času 1938./39. leta. Tako je znašala proizvodnja železne rude v vojnem času 1939./40. 296 tisoč ton v primeri s 342 tisoč tonami v istem času 1938./39. leta, a izvoz 107 tisoč v primeri s 144 tisoč tonami. Če odtegnemo izvoz od proizvodnje, dobimo številko, ki kaže količino železne rude na domačem trgu, ki je bila za 9 tisoč ton manjša od one v letu 1938./39.

Na zunanjo trgovino s proizvodi te industrijske skupine so zelo vplivale visoke cene, o čemer pričajo najboljše omenjeno razmerje količine in vrednosti uvoza v tem trimesečju. Velik skok cen pa je zabeležen tudi na domačem trgu. Tako je po indeksu cen, ki je bil izračunan na osnovi 1937. leta, in-

deks železa poskočil od 108,40 točke v septembru 1939. na 139,81 v aprilu 1940., torej za 31,41 točke, cena kositra je skočila na 182,74 točke v aprilu, a surovega železa od 99,52 na 120,91 točke v aprilu 1940.

Zadnji čas se poskuša pomanjkanje surovega železa zmanjšati doma vsaj nekoliko z zbiranjem starega železa. Poleg tega, da so naše topilnice nezadostne, pa imajo še velike težave z nabavljanjem ognja varnega materiala in metalurgičnega koksa. To predstavlja zanje veliko zapreko, poleg že omenjenega pomanjkanja surovega železa pa tudi visokih cen v zamejstvu in doma. Na vse to opozarjajo tudi sama podjetja v svojih poročilih, ki ne upajo na krepkejšo aktivnost v drugem trimesečju.

Industrija kovin

Ta industrijska veja je bila v I. trimesečju v težavnem položaju. Ker jo s surovinami zalaga topilniška industrija, so se vse težave v tej odražale tudi v industriji kovin. Ker domača podjetja zaradi pomanjkanja surovega železa niso mogla zalagati podjetij te industrije s potrebnimi količinami železa, pločevine, žice idr., a predelujejo iz teh surovin razno blago, so morala nekatera podjetja predelovalne industrije skrajšati delovni čas in odpustiti delavstvo. Tako se je proizvodnja v prvem trimesečju 1940. zmanjšala za 13,2% v primeri z istim časom lani, medtem ko je v primeri z letom 1936. narasla za 46%. Število delavcev se je v tej vrsti podjetij malo povečalo, za 7,3% in v primeri z letom 1936. za 44%. Vse od septembra 1939. do marca 1940. je bila ta vrsta industrije slabše založena. Tako je uvoz nepredelane in polpredelane železa v tem času zabeležil zmanjšanje po tonaži za 5.604 tone in po vrednosti za 3,6 mil. dinarjev v primeri z istim časom v letu 1938./39. Veliko povpraševanje po železu v vojskujočih se in nevojskujočih se državah je vplivalo na slabše za-

laganje naše kovinske industrije s potrebnimi surovinami, še posebej z železom. Po izkazih samih podjetij so sedaj v mnogo ugodnejšem položaju tista podjetja, ki imajo lastne livarne, kot pa ona, ki so prisiljena nabavljati si železo za predelavo na trgu. Njim je omogočeno vzdržati stalno kontinuiteto v delu, druga pa so prisiljena zmanjšati proizvodnjo. Zaradi tega je bilo v drugem trimesečju pričakovati še zmanjšanje zaposlenosti v tej industriji, če se ne bi to zalaganje na drug način izboljšalo.

Kot drugod, tako tudi pri nas cene kovin so zlasti narasle v aprilu, ki je zaznamoval maksimalne cene v primeri s prejšnjimi meseci.

Podjetja kovinskih konstrukcij so v glavnem delala z isto kapaciteto in ni v njihovem delu bilo nobenih večjih sprememb.

Topilniška industrija v maju

Naša topilniška industrija se je v maju povzpela do znatne proizvodnje, ki je večja kot povprečje prvih treh mesecev, kar je razvidno iz sledečih podatkov. Proizvodnja posameznih kovin je znašala maja meseca:

	pridelano	prodano
	ton	ton
železo	6.995	5.950
baker	2.709	5.865
elektrol. baker	1.149	531
svinec	2.049	1.471
cink	526	43
antimon	109	161
	kg	kg
srebro	160	160
zlato	111	111

Zvišala se je tudi proizvodnja rud in proizvodnja premoga v tem mesecu.

Politične vesti

Prvi sovjetski ruski poslanik v Jugoslaviji Aleksander Andrejevič Pljotnikov je dospel v Beograd večeraj zjutraj preko Sofije. Pripeljal je s seboj osebe poslanstva. Na postaji ga je sprejel namestnik šefa protokola v družbi časnikarjev in fotografov. O sprejemu je takoj poročal dopisnik »Tasa« Poletajev s prvo brzojavko iz Jugoslavije v Moskvo. Popoldne si je poslanik v družbi svoje rodbine ogledal mesto, s katerim je bil izredno zadovoljen.

Grof Ciano je bil povabljen v Berlin na posvetovanje o nadaljnji skupni politiki osi ne samo nasproti Angliji, marveč tudi proti Sovjetski Rusiji.

Kmalu po slovesnem sprejemu v Berlinu je imel zunanji minister Italije dolg obisk pri kanclerju Hitlerju v njegovem dvorcu. O razgovorih se ve samo to, da se tičejo preureditve vse Evrope in položaja na Balkanu.

Blizu Orana je bila še druga bitka med angleškim in francoskim brodom, oziroma je še trajala, kakor poročajo španski viri. V Gibraltar so se vrnille mnoge angleške poškodovane ladje, ki so odlagale mrtve in ranjene mornarje.

V Indokini se je francoski poveljnik sporazumel z Angleži za sodelovanje in se pripravljajo v Saigonu pogajanja z Ameriko, da

bi se vzhodne posesti skupno zavarovale. Indokina bi ostala do konca vojne neke vrste dominion.

Prva seja francoske vlade po angleškem napadu na francosko brodom se je vršila pod vodstvom predsednika republike Lebruna v Vichyju, je sklenila prekinitve diplomatskih stikov z Veliko Britanijo. Hkrati z objavo tega sklepa je bilo javnosti sporočeno, da se rok za demobilizacijo francoske vojske še ne more natančno določiti.

Senatu je sporočil sklep o prekinitvi stikov z Anglijo podpredsednik Laval, o katerem se govori, da je določen za predsednika prihodnje francoske vlade. Prisostvovalo je 50 senatorjev.

V Berlinu ocenjuje angleški ukrep proti francoskemu brodomu kot skrajno brutalen, kakršen da je bil tudi Churchillov govor v spodnji zbornici, ko je dal razumeti, da hoče Anglija nadomestiti svoje vojne izgube z zaplenbo zavezniških ladij.

Prekinitev diplomatskih odnosov med Francijo z Anglijo pomeni po italijanski sodbi začetek borbe vsega kontinenta zoper samo Anglijo, ki se ne bo več mogla braniti.

Pri prvem napadu na Gibraltar so dejansko že sodelovale francoske bojne ladje in gotovo zadele eno veliko angleško križarko.

Blizu Krete so angleške ladje potopile francoski rušilec »Fundeur«, ker se ni hotel ustaviti. Za del brodom, ki je v Aleksandriji, pa še ni padla odločitev in je mogoče, da ga bo poskušala Italija

rešiti z neposrednim napadom na angleške stražne ladje. Pri otoku Martiniku pa sta dve večji francoski ladji, od teh matična letalska ladja s sto novimi ameriškim letali. Amerika in Anglija seveda ne želita, da bi se te pošiljke polastili sovražniki.

Ob koncu tedna so opazili in potopili Angleži blizu obale pet nemških podmornic. Vse so potopila letala z bombami.

Nemške podmornice trajno napadajo angleške transporte in poročajo o potopitvi velike tonaže. Ena sama podmornica je baje potopila že za 85.000 ton, druga 21 in tretja 32 tisoč ton ladij. Ob norveški obali pa je bila potopljena ena sovražna podmornica. V šestih dneh je bilo zbitih sedem angleških letal nad Nemčijo, Nizozemsko in Belgijo, pri čemer sta padli tudi dve nemški. Nemška letala so bombardirala angleške vzhodne pokrajine.

Predsednik nove romunske vlade Gigurtu je v programatičnem govoru naglasil, da je popolna naslonitev oz. vključitev Romunije v države osovine gotovo dejstvo.

Nad egiptjskimi mejami se je vršila velika letalska bitka med italijanskimi in angleškimi bombniki in lovci. Zbitih je bilo po angleškem poročilu sedem italijanskih in eno angleško letalo.

Prvi veliki italijanski napad na britansko brodom je v Aleksandriji so izvedla letala v petek in se je pričel z načrtnimi napadi na bližnja letališča. Vsi ti boji so se končali uspešno za Italijane, ki poročajo tudi o zavzetju Kazale in o bombardiranju utrdb Belega Nila.

V Somaliji so Angleži napadli letališča in skladišča bencina. Zadebe so bile tudi vojašnice in izvedeni važni fotografski posnetki.

Ameriški listi sodijo, da bi bila Anglija v veliki nevarnosti, če se ne bi pravočasno polastila francoskega brodom. Kljub krvavemu nastopu, ki ga niso krivi angleški in francoski mornarji, je uspeh te akcije velikanski, ker je Anglija ostala na morju v absolutni premoči. S to akcijo pa je tudi konec domnevanja, da so se že pričela kaka mirovna pogajanja.

Bistveni pogoji za mir so v smislu Rooseveltove zadnje izjave: odstranitev nevarnosti nenadnih napadov iz zraka za vse narode, svoboda tiska o vseh važnih dogodkih, svoboda vere in izražanja misli ter odstranitev bede, kar bi se doseglo, če se odstranijo carinske in trgovinske ovire.

Naš argentinski poslanik dr. Izidor Cankar in gospa sta priredila v Buenos Airesu svečano večerjo na čast zunanjega ministra Josipa Tabora. Večerje se je udeležila tudi večina diplomatskega zbora. Po večerji je bil koncert.

Ker so se vdale tudi zadnje utrdbे Maginot, se je nemška vojska umaknila iz Lyona, čigar zasedba je bila prej za represalijo podaljšana.

V Franciji poskus fašističnega režima ne bo uspel, tako piše v listu »Giornale d'Italia« sloviti Mussolinijev sodelavec Gayda. Za uvedbo takega režima so potrebne po njegovem revolucije, kakršne so bile v Italiji in Nemčiji, in ne poraz. Razen tega je treba novih ljudi, ki se pa v tem primeru še niso pojavili.

Predsednik Irske de Valera je izjavil, da ostane Irska v tej vojni še nadalje nevtralna. To stališče bo tudi branila z vsilo. Iz Dublina pa poročajo, da je bil tam obojen na smrt eden izmed voditeljev irske revolucionarne stranke Mac Kerten.

Sviciarska vojska je bila prejšnji teden demobilizirana in to s pohvalo za zvesto službovanje v najbolj nestalnih časih.

Litavska vojska se bo reorganizirala po sovjetskem vzoru in se imenuje odslej litavska narodna vojska, imela bo tudi politične komisarje, ustanovi se vojaški propagandni odsek, aktivni vojniki dobe politične pravice.

Reuter poroča, da so ruski padali dospel do Bukarešte in tam pričeli huskati delavstvo, a jih je policija skoraj vse polovila.

Nemška šesta bela knjiga objavlja tajne dokumente o angleško-francoskih načrtih proti Sovjetski Rusiji, iz katerih je razvidno tudi snubljenje sedanjih sovražnikov v ta namen. Sovjetski tisk z zadovoljstvom ugotavlja, da se je bila SSSR pravočasno zavarovala proti Turčiji in Romuniji. V knjigi omenjeni francoski poslanik Massigli pa odločno demantira priprave za napad na Baku in izjavlja, da je mogoče samo osebno kaj omenjal o možnosti takega napada.

Italijanski in nemški zunanji ministri odpotujeta z letalom v Moskvo takoj po važni konferenci z vodjo Reicha v Berlinu in bosta tam razpravljala predvsem vprašanje Črnega morja in Balkana, tako poroča madžarski list »N. O. Ujsag« iz Budimpeste. Vedo pa še drugo razlago v zvezi s preobratom v Franciji po tragediji njene vojne mornarice.

Denarstvo

Švicarska banka

Izkaz Švicarske narodne banke z dne 29. junija 1940. objavlja večje spremembe v postavkah deviz, menic in zakladnih obveznic ter raznih aktiv, na pasivni strani pa v obteku bankovcev (50 milijonov več) in obveznic na pokaz.

Znašali so ta dan (v milijonih šv. fr.):

zlato 2.134,67, devize 399, menice 102, zakladni boni 175, lombardni predjem 114, papirji 87, razna aktiva 162, medtem ko je lastni denar štel 39,5, obteku bankovcev 2.252, so znašale obveznosti na pokaz 668 in razna pasiva 237 proti vsoti aktiv oz. pasiv 3.196,5 milijona šv. frankov.

*

Izseljence in lastnike dolarjskih čekov opozarja Narodna banka, da velja tečaj din 70 za dolar samo za neposredno banki poslane čeke, da se ne bi mogle izrabiti ugodnosti tudi za neizseljenke zneske. **Za tretjo petletko** je vrhovni svet SSSR razpisal 8 milijardno notranje posojilo. Služba notranjih posojil znaša doslej približno 20% državnega proračuna. V primeri z letošnjim proračunom 180 milijard pa so ti stroški z 2,48 milijarde samo 1,4%.

Lastnikov obveznic notranjih posojil je v Sovjetski Rusiji 60 milijonov, ki so podpisali posojila za 25 milijard rubljev.

Belgiji so dale nemške vojaške oblasti dovoljenje za ustanovitev nove emisijske banke. Vodstvo državne banke se je namreč izselilo v Anglijo. Ustanoviteljici nove banke sta dve večji finančni družbi.

Dohodek od davkov, carin idr. davščin je v Nemčiji dosegel lani skupaj 23.575,1 milijona RM proti samo 17.712 milijonom v l. 1938.

Za gospodarska in finančna vprašanja se je ustanovil v Angliji državni strokovni odbor, v katerem so tudi slavni ekonom J. M. Keynes in mnogi zastopniki bank, trgovine in delavske zveze.

Zlata je v juniju dospelo v USA vsega za 1.150 milijonov dolarjev in se cenijo vse tuje pošiljke do 20 milijard in 14 milijonov. 80% vse svetovne zaloge zlata je zdaj v USA.

Beograjska borza

Znova boljši promet in kupčija

Pretekli teden se je mogla ugotoviti čvrsta tendenca za tečaje vrednostnih papirjev, promet pa je bil večji tudi zaradi daljšega poslovanja. Promet je znašal 39,3 milijona dinarjev, od tega samo devizni promet 35,9 milijona. Namesto dalmatincev je ta teden najbolj napredovala vojna škoda, skupni promet papirjev pa je dvakrat večji kot prejšnji teden. Razlagati se da to z željo, da se čimprej spravi dobiček od poceni nakupljenih obveznic. Seveda je pa kupčija solidna zaradi državnega interesa, da drži tečaje in so ti papirji sploh oproščeni davkov, razen tega pa prav varna naložba, izven nevarnosti, ki zadevajo zdaj ostalo blago zaradi maksimiranja cen.

En Blair je bil brez prometa, enako tudi investicijsko posojilo, čeprav so bili stalni in krepki. Izkazala se je pa vojna škoda, ki je bila tržena konec tedna po 433, za 10 točk više. Zunanje se je prodala po 418—424. Vsega je bilo prodanih nad 1600 kosov. Skoraj za en milijon din je bilo prodanih dalmatinskih obveznic, in sicer po 68 na začetku in 65 na koncu tedna, izven tečaja znaša promet 300.000 po 70,50—72,50. Nekaj je bilo prometa spet tudi z agrarnimi obveznicami iz leta 1921. po 51—52, iz leta 1934. pa po 49. Begluške so šle dobro tudi ta teden in napredovale naglo od 75 na 79, izven tečaja pa po 76,50, in v prometu so spet bile gozdne obveznice po tečaju 69—75,50. Tečaj 7%nega stabilizacijskega posojila je 93, z manjšim prometom. Izmed dolarjskih papirjev je tržil samo 7%ni Blair, toda ta 7.200 dolarjev, kar je izredno.

Med akcijami je vodila Narodna

banka, ki je dosegla s skokom 150 dinarjev na 7900 rekord za celih deset let. Delnice PAB so bile v prometu s tečajem 192—195, velike pa 199; napredek 3 točke. Živahni promet je torej odprl nove možnosti za špekulacijo in zadovoljil borzijance, saj so naglo zaslužili pri svojem blagu do 40%.

Promet s svobodnimi devizami je bil tudi dovolj bogat, posebno je trden funt z 210 na začetku tedna in s prometom 3.287 funtov

sterlingov. Švicarski frank je bil tržen po 1245,20—1245,75 in s stalnim tečajem 55 dolar, ki je imel prometa za nad 207 tisoč.

V privatnem kliringu so bile trdne skoraj vse valute. Berlin je imel prometa za poldrugi milijon RM po 14'80, Sofija po 87—90 za pol milijona in drahma nad en milijon prometa, toda s padcem od 40 na 37,75 do konca tedna.

Blagovni trg kaže znaten napredek kljub vplivu maksimirane

cene za žito. Promet je dosegel skupno 200 vagonov, kar je dokaz, da so se trgovci že prilagodili novemu stanju. Pšenice je bilo prodane 64 in pol vagona po 224—242, koruze 62 vagonov po 182, ječmena en vagon po 226, ovsu dva po 240, fižola dva po 460, moke celo 43 vagonov po 345 do 403, otrobov 27 po 147 do 152,50 za stot. Cene so predpisne. Zaradi bližine nove žetve je dotok blaga zagotovljen.

Polemika o podržavljenju Narodne banke

Ta mesec se je o priliki seje upravnega odbora Narodne banke pojavilo v našem dnevnem in tudi v gospodarskem stanovskem ter strogo strokovnem tisku več članov in razprav o možnosti, da bi se reformirala tudi naša emisijska ustanova. Najodločnejši je bil predlog, naj se Narodna banka podržavi, da bi se onemogočil v nji preveliki vpliv delničarjev. O tem vplivu so sodbe različne. Pa tudi sicer je bila dostikrat slišna utemeljena kritika poslovanja Narodne banke samega, tako glede odpisov kakor tudi glede njenega vedno obširnejšega področja zlasti v zvezi z etatizacijo vsega gospodarstva, ki že več let vidno napreduje, in še bolj glede deviznih in drugih omejitev, po katerih je Narodna banka postala tako vsemočnejša, kakor je pač danes. Za privatno delniško družbo je to vsekakor izreden položaj in vloga.

Dejansko je bila družba podržena državi odločneje že z zakonom iz l. 1931., da se imenuje vodstvo s kraljevim ukazom. S tem se je položaj emisijske banke normaliziral in odvrnila največja nevarnost, da pride do večjih sporov. Odtlej se lahko odločujoči in akcionarji lahko upravičeno sklicujejo na notranjo složnost pri poslovanju. Kakor trdijo se ni nikdar pripetilo, da bi država naložila s svojimi zahtevami na odpor delničarjev, kar je seveda odvisno deloma še od iniciativnosti vlad in od njih smernic. Za razjasnitev teh vprašanj zdaj ni prikladen čas, oziroma se je to deloma koščljivo vprašanje že obravnavalo.

Naši gospodarski krogi s svoje strani so imeli in še imajo dosti povoda, da s poslovanjem Narodne banke niso zadovoljni, kar smo morali že tudi v našem listu naglasiti. Morali smo oceniti kot nezadovoljivo predvsem njeno kreditno politiko. Upravičenost te kritike dokazuje višina odpisov, ki so še lani znova narasli na 24,5, potem ko je v desetih letih izgubila nad 200 milijonov. Iz boja za decentralizacijo države je pa znano nepravilno razdeljevanje kreditov po banovinah, ki je bilo že sistem. In vendar se je dividenda delničarjev vzdržala vedno na lepi višini, kar se je doseglo na škodo državnega deleža in zavarovalno z visokimi dotacijami rezervnega fonda. Zato znaša ta že 68 milijonov več ko glavica banke. To so dokazi o koristih delničarjev. V konkretne primere pa kritike zadnji čas niso posegale, a se je tudi vedno govorilo o raznih reorganizacijah in spopolnitvah v poslovanju banke.

Vloga gospodarskega dirigenta

Od leta 1931., ko je izšel omenjeni zakon, je res nastalo že dosti novih razlogov za reorganizacijo banke, če ne za popolno podržavljenje. Kot emisijska banka se je ta ustanova lahko sklicevala na primere z enakimi bankami v raznih državah, kakor se danes mora braniti zoper take primere. Razvoj gospodarstva je v Evropi napravil odtlej znaten skok in prešel v dirigirano gospodarstvo, kjer ni glavni regulator več sam obteku gotovine in drugih plačil-

nih sredstev, temveč že prava mreža pristojnosti v imenu države kot vedno energičnejše voditeljice vsega gospodarstva. Novi predpisi gospodarskega značaja so dali Narodni banki oblast ne samo nad kreditno in valutno politiko, temveč tudi še nad vso zunanje in notranjetrgovinsko politiko, predvsem pa moč, da posega v sam ustroj privatnega gospodarstva obeh teh smeri. To izvaja že samo z gospodarjenjem na polju deviz. Nič manj konkretno pa ne vplivajo dovoljenja za najrazličnejši promet. Mi smo mogli o važnosti tega poslovanja spoznati že brdke resnice in smo zato tudi iskali izhoda ter predlagali v skladu s sporazumno preureditvijo države v lanskem letu, naj se da banovinskim podružnicam Narodne banke večja avtonomija, ker bo samo tako, to je z boljšim poznavanjem trga, mogla banka koristno spolnjevati naloge organa državne gospodarske politike. Le prepogosto se namreč interesi zasebnih podjetij iz novih pokrajin lahko izrazito križajo z interesi delničarjev, katerih vpliv se pozna samo v centrali. Vsa doba centralizma je zato bila gospodarsko še tembolj škodljiva, kar moramo ponovno mi naglasiti, ker se to še danes premalo upošteva in se še vedno podcenjuje tudi nevarnost od novih centralistično zasnovanih ali pozneje usmerjenih predpisov gospodarskega pomena.

Časi so torej spremenili skoraj do temelja položaj naše Narodne banke in je s tem v zvezi zahteva po etatizaciji več ko razumljiva. Nepotrebna bi morda bila tako globoka sprememba samo v primeru znatne reforme in zboljšanja v celotni naši javni upravi in v primeru zadostne kontrole širše javnosti. Na to se pa ne moremo

sklicevati. Primeri večjih držav nas uče, da zasebnost emisijskih bank ni več v modi in so za to na razpolago ne samo USA, Francija in Nemčija, marveč tudi Anglija. Prav Anglija je dala vladi odločilni vpliv pri usodi Angleške banke, pa še poleg tega uvedla nov vrhovni gospodarski in finančni odbor, ki bo pri znanem demokratičnem pojmovanju državnih poslov samo še povečal to kontrolo. Drugod se je gledalo posebno še na to, da se omeji dobiček delničarjev in da banka ne pride v oblast peščice delničarjev, ki bi posredno iskali poti do svojih interesov, kakor se je to dogajalo na pr. v Franciji.

Vprašanje o podržavljenju Narodne banke pa se mora pri nas vsekakor gledati tudi še s te strani, ki smo jo zgoraj omenili in ki se nekaterim zdi poglavitna, to je s strani nevarnosti, ki preti vsaki podržavljeni ustanovi take vrste od birokratizacije. Ta nevarnost je največji razlog proti etatizaciji banke, posebno v razmerju, kakor se je že uvedla pri nas navada, da se v upravne svete postavljajo nestrokovne moči. Primer zavoda z desetimi upokojenci kot upravnimi svetniki je prestrašujoč nauk. Gotovo pa se ne bi moglo to gojiti ob večjem upoštevanju koristi gospodarstva samega, še manj torej ob upoštevanju državnega in poldržavnega gospodarstva. Tem huje je, da velja tak primer glede ustanove, ki upravlja baje nad deset milijard imovine. To je le še dokaz več, da je uprava potrebna globoke in temeljite reforme, ne pa dokaz za to, da ni potrebna reorganizacija Narodne banke. Gospodarski krogi gotovo ne bi bili za podržavljenje do kraja, če ne bi spoznali, da ni več drugega izhoda.

Pokojninsko zavarovanje

ob prehodu iz delavskega zavarovanja

Direktor Pokojninskega zavoda v Ljubljani je poslal »Slovenskemu narodu« v odgovor na domneve iz prizadetih vrst novih članov PZ, da izgube prejšnje zavarovane dobo, naslednje pojasnilo, ki ga zaradi važnosti tudi mi ponatiskujemo:

Prejšnji teden sem čital v Vašem cenj. listu članek, ki izreka bojazen, da bodo trgovski pomočniki, strojniki in zobni tehniki izgubili vse pravice iz dosedanjega delavskega zavarovanja, ker so bili tam zavarovani manj nego 200 tednov in se pravice po § 81. zakona o zavarovanju delavcev izgube že po 3 letih; z naredbu o uporabi uredbe glede izvedbe delavskega zavarovanja za onemoglost, starost in smrt baje vprašanje prestopa v pokojninsko zavarovanje nameščencev ni zadovoljivo urejeno in je vprašanje, če se da še kaj spremeniti.

Da ne bodo trgovski pomočniki, strojniki in zobni tehniki ter njihove rodbine po nepotrebnem v skrbeh, si dovoljujem pojasniti, da je vprašanje že zadovoljivo rešeno. Zakon o zavarovanju delavcev res določa v § 81., da izgubi oseba,

ki še ni bila 200 tednov zavarovana, vse pravice iz delavskega zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, če v treh zaporednih koledarskih letih ni plačan noben prispevek več, vendar pa določa tudi § 83., da se vsteje zavarovanca, ki prestopi iz osrednjega urada za zavarovanje delavcev k Pokojninskemu zavodu za nameščence, čas delavskega zavarovanja v pokojninsko zavarovanje z vplačanimi prispevki. Tudi uredba o izvajanju zavarovanja delavcev za onemoglost, starost in smrt in naredba o uporabljanju te uredbe z dne 17. marca 1937. določata, da obstoji med obema vrstama zavarovanja vzajemnost in da se pri enem zavodu pridobljene pravice zavarujejo pri drugem zavodu; ko si bo pridobil zavarovanec pri Pokojninskem zavodu za nameščence pravico do rente, bo izročil osrednji urad Pokojninskemu zavodu za zavarovanja vplačane prispevke, ta pa jih bo moral zavarovancu všteti v pokojnino, in sicer s četrtim delom časa delavskega zavarovanja. Za delavsko zavarovanje za onemoglost, starost in smrt se plačuje namreč le prispevek

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svoji m odjemalcem koristi.

Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

3% zavarovanih prejemkov, dočim se plačuje za pokojninsko zavarovanje nameščencev 12%. Zato se vračuna v pokojninsko zavarovanje nameščencev doba delavskega zavarovanja le s četrtino časa, toda s štirikratnim zneskom delavskega prispevka. Če je plačeval službodajalec za zavarovanje v delavskem zavarovanju n. pr. mesečni prispevek 36 din, mu bo všteli Pokojninski zavod za nameščence 4 mesece delavskega zavarovanja le za en mesec pokojninskega zavarovanja, s premijo 144 din.

Strojniki, zobni tehniki in trgovski pomočniki imajo pa pravico, da vplačajo pri Pokojninskem zavodu naknadno tudi prispevke od 1. januarja 1938. dalje s 6%nimi obrestmi in da si dokupijo službeno dobo pred 1. januarjem 1938. z vplačilom premijske rezerve. V takem primeru jim bo izdal Pokojninski zavod zavarovalni odlok za vso to dobo tudi za nazaj in osrednji urad za zavarovanje delavcev oziroma njegov krajevni organ jih bo izločil iz zavarovanja za vso to dobo za nazaj oziroma ob naknadnem plačilu prispevkov od 1. januarja 1938. dalje, ob dokupu prejšnjih službenih let pa od 1. septembra 1937. dalje, ko se je začelo delavsko starostno zavarovanje. Obenem bo takoj obračunal pri njem plačane delavske prispevke Pokojninskemu zavodu, ki bo potem te prispevke vračunal v nameščenske naknadne prispevke ali dokupne vsote in zahteval od zavarovanca le razliko, potem mu pa vso to dobo vračunal v pokojninsko zavarovanje nameščencev.

Zunanja trgovina

Konferenca za tranzitni promet v srednji ter jugovzhodni Evropi se v Rimu ni dokončala, marveč je sklicana v ta namen za dan 15. julija, toda to pot na Dunaj.

Naš trgovinski ataše za Moskvo g. Franjo Zaki, agronom od banske uprave v Zagrebu je v soboto odpoval na svoje novo službeno mesto.

V prometu s Češko-Moravsko so izplačane klirinške nakaznice pri Narodni banki do št. 21.407 z dne 15. junija tega leta.

Uvoznike prosi direkcija za zunanjo trgovino, naj vse prejeme že prej naročenega blaga iz inozemstva sproti prijavljajo njej, da ne bi po nepotrebnem ugrirala oprostite takih, zadnji čas zadrževanih tovarov iz sosednjih držav.

Naša proizvodnja premoga je bila v prvih petih mesecih za 567.870 ton ali 23,6% večja ko lani, za več ko en milijon ton večja ko v letu 1936., znaša namreč 2.965.936 ton.

Zveza luščilnic za riž je sklicala konferenco zaradi uvedbe Prizadovolje monopolna nad uvozom riža iz Italije. Gre za oluščeni riž, ki ga dobimo 400 vagonov, in je verjetno, da bo polovico blaga moral dati Prizad v nadrobno prodajo, in to v škodo našim predelovalnicam. Prizad bo edini uvažal tudi riž iz Bolgarske. Dosežen je sporazum z industrijo za razdeljevanje riža in za določni zaslužek.

Za organizirano pitje svinj dobita Savez srbskih zemljoradniških zadruga in Gospodarska sloga po 10 milijonov dinarjev kredita, da bi se zagotovil reden izvoz.

Cena starega železa je znašala konec junija din 2 in je še vedno enaka, ne kakor so listi pisali — 3 din.

Letošnja letina grozdja v Romuniji kaže za polovico slabše ko lani in podobno je tudi stanje sadnega drevja zelo slabo. V Dobruži so marelice letos pozeble. Dobra letina grozdja pa bo v Turčiji.

Svile bo imela Španija letos 22 tisoč kg, ker ima kokonov za nad 300 tisoč kg, trikrat več ko lani.

Cenik za zavarovanje valute

veljaven od 1. do 15. julija 1940.

Poljski pridelki (100 kg):

pšenica din 250[—],
rži 210[—],
ječmen za pivo 280[—],
ječmen za krmo 190[—],
oves 210[—],
koruza činkvanti 250[—],
koruza stara 195[—],
koruza nova, sušena 195[—],
koruza mešana 190[—], bela 210,
krompir 250[—],
fižol pisani 320[—], rumeni 370[—],
beli 540[—], debel 800[—],
grah 900[—],
leča 1200[—],
fižol v stročju, grah, 350[—],
paradižnik 500[—],
zeleno zelje 170[—],
gobe suhe 3800[—],
grozdje namizno 350[—], dalmatin-
sko 300[—],
sadje v zabojih (češplje idr.) 200[—],
češplje razsuto 140[—],
češplje zgodnje 250[—],
jabolka v zabojih 400[—], razsuto
300[—], za jed 210[—], za industrijo 115,
hruške razsuto 250[—], v zabojih 450,
kutine 370[—],
češplje suhe v vrečah 70/75 din 500,
80/85 „ 450,
95/100 „ 410,
110/120 „ 360,
120/130 „ 330,
merkantil „ 320,

etiv, brez kosti din 800[—],
suhe hruške 380, suha jabolka 340,
marelice 500[—],
breskve 600[—],
črešnje 550[—],
višnje 350[—], suhe 350[—],
jagode 700[—],
maline 600[—],
hmelj slovenski I 9000[—], II 8500,
podonavski 8700 in 8300, stari 3000[—],
lipov cvet 2500[—],
kamilice 3000[—],
med 2800[—].

Živinorejski izvoz (kos):

konji lahki za meso din 3000[—],
težki 3500[—] in vprežni 15.000[—] ter
poltežki 12.000[—],
žrebeta do 1 in pol leta 8500[—],
do 1 leta 4000[—],
konji za vprego lahki 8000[—], do
2 let 7000[—],
osli 900[—], mezgi 3000[—],
krave 2500[—], male 1000[—] itd.
voli 2500[—] do 4500[—],
teleta 850[—], nad 70 kg 1350[—],
ovni in ovce 180[—], mlekarice 200,
koze 170[—], jarki 200[—],
jagnjeta 150[—] do 1150[—],
svinje 1450[—] do 2100[—],
dalje po 100 kg:

mast 2400[—],
suho meso svinjsko 2300[—], salame
2800[—] do 4800[—],
slanina 1900[—] sveža, do 2500[—]
prekajena,
gnjati surove 3000[—], kuhane 4000,
okroglice 2800[—], v škattah 3500[—],
zaklane svinje v kosih 1700[—],
meso ovce in koz suho 1200[—],
svinjsko sveže 1500[—], goveje sveže
1400[—], telečje sveže 2400[—], zaklana
teleta v koži 1800[—], ovčje sveže
1100[—], jagnjetina sveža 1800[—], do-
mače klobase 1700[—].

čreva suha 6000[—], soljena 1400[—]
do 8000[—], pripravljena 18.000[—],
pure žive kos 60[—], gosi 38[—], race
22[—], kokoši 22[—], piščanci 20[—],
pure zaklane po 100 kg 1600[—], gosi
1650[—], race 1900[—], kokoši 1900[—],
piščanci 2200[—],
jajca sveža izbrana 900[—], navadna
v zabojih 750[—], ubita v vedrih za
100 kg 1230[—], rumenjaki oz. beljaki
enako,

puh od kokoši 750[—], gosi 9000[—],
rac 8000[—], drobno skupaj 18.000[—],
od pure 800[—], dolgo 1500[—],
kože surove konjske 12.000[—], kravje
1500[—] in 1600[—], svinjske iz Slove-
nije 1700[—], ostalih krajev 700[—], te-
lečje 3200[—] do 2400[—], od ovce, jag-
njeta in koz do 5500[—], zajčja 13, mer-
jaševa 120[—], jazbečeva in divje
mačke 60[—], vervece 12, volka 60[—],
lišice 130[—], kune 1350[—], vidre 450,
kože suhe goveje od 100 kg 2300[—],
2600[—], telečja 4300[—], konjska 2300.
svinjska 2600,
morske ribe v sodih 600[—], sveže
2500[—],
raki 1800[—], morski 3000[—],
sardine v olju 4000[—],
konzerve mesne 3500[—],
maslo surovo 1700[—], v sodih 3000,
v zabojih 5000[—],
kaškavalj 1800[—] do 2500[—],
sir navaden star 1600[—], mlad 1400,
navaden 900[—], emendolec 3400[—],
trapist 3300[—].

Gozdarski proizvodi (100 kg):

drva 15, bukova 22, cerova 19,
les za celulozo 30, jamski 30, 37,
ogljje lesno 70, prah 40,
v kbm:
gradbeni les 900[—], 600[—], grede
550[—], drogi in kolije 560[—], borov
rez. 900[—], tesan 700[—],
hlodi smrekovi 450[—]. Iz Slovenije
obe vrsti 10% ceneje.
Bukov les 460[—] do 1100[—]; testoni
400[—], hrastovi 1260[—], hlodi 600[—]
do 700[—] kos.
Bouls hrastovi 1900[—], gradbeni
hrastov 1700[—] do 2500[—], hlodi mer-
kantil 1000[—] do 2800[—], 3800[—], kosi
20[—] do 30[—], pragovi do 70[—], po-
sebni kbm 1000[—].
Pragovi bukov 38[—] do 48[—], bo-
rovi 64[—] za kos.
Orehov les in ostali plem. za tono
3200[—], hlodi kbm 8100[—].
Javor rezan 880[—], jasen 1400[—],
hlodi 1600[—].
Doge hrastove za 100 kg 80[—], bu-
kove 140[—].
Telegrafski drogi 230[—] do 260[—].
Topol hlodi kbm 680[—] do 520[—].
Vrba hlodi kbm 250[—].
Les za palice 100 kg 250[—], za celu-
lozo debel kbm 280[—].
Lub 100 kg 150[—], šiške 430[—], bo-
rove 180[—], žir 120[—].
Furnir orehov kbm 18.500[—], hra-
stov 10.500[—], bukov rez. 6500[—], ol.
1900[—], hruška, črešnja, jasen 12.500.
Križane plošče 3700[—].
Parketi 100 kg 350[—].
Frizi hrast 120[—], bukov od kbm
480[—] do 750[—].
Kopita 100 kg 600[—].

„Narodno blagostanje“ v obrambi

Minilo je že precej časa, odkar se je zaradi nezadovoljstva s po- slovanjem Narodne banke pri raz- deljevanju deviz (za uvoz nujno potrebnih industrijskih surovin) z mnogih strani predlagala reorga- nizacija tega poslovanja. Da bi se

bolje uredilo to devizno poslova- nje, se je pojavil umesten pred- log, naj se dovoli zagrebški po- družnici Narodne banke v tem po- gledu večja tehnična samostojnost. Mi smo k temu predlogu dodali svoje pripombe, da potrebuje več-

jo samostojnost tudi ljubljanska podružnica in to z istim name- nom, to je v smislu boljšega raz- deljevanja deviz na samem kraju potrebe in dotoka deviz. Da bi se za gospodarjenje z devizami v takšnih časih, kakršni so sedanj, moral že z uradne strani najti primeren razdeljevalni ključ, o tem nihče ne bo niti dvomil. Ne gre namreč, da bi se to razdelje- vanje vodilo na slepo, brez ozira na nujne potrebe industrijskih podjetij. Prav tako ne bo nihče dvomil, da bi boljše poznavanje konkretnih razmer in potreb ko- ristilo tudi pri deviznem oskrbo- vanju, a poznati more te razmere dosti bolje podružnica kot pa cen- trala. To so dejstva.

Podvomilo pa je v to spet beo- grajsko »Narodno blagostanje«, vsaj kolikor se dá razumeti to iz njegovega dne 29. junija objavlje-

nega članka »Decentralizacija Na- rodne banke«, v katerem napada tudi našo navedeno pripombo. Za- hteva nič manj in nič več ko no- vih dokazov za slabo razdeljeva- nje deviz. Beseda »večje tehnične samostojnosti« si pa v olajšanje svojega stališča razlaga zato tem samostojneje, namreč z besedo »decentralizacija«. Nato dokazuje, da formalno te »decentralizacije« sporazum z dne 27. avgusta in uredba o banovini Hrvatski ne predvidevata, da ostane torej cen- tralizacija vseh deviznih in valu- tnih poslov v veljavi še nadalje. Jasno je tu, da v svoji preveliki vnemi za polemiko list zamenjuje svojevoljno dva pojma in nam po- stavlja v žep kar pravdo o treh narodnih bankah. Morda se mu to zdi »popolnoma v duhu sodobne teorije«!

Trgovinsko poslovanje s Sovjetsko Rusijo

Na mnoga vprašanja raznih do- mačih tvrdk in sovjetskih trgovin- skih zastopništev iz drugih držav je dala Direkcija za zunanjo trgo- vino naslednje pojasnilo o načinu bodočega prometa s Sovjetsko Ru- sijo:

Po trgovinskem sporazumu z Zvezo sovjetskih soc. republik se bodo trgovinski posli sklepali polnodeljavno samo preko sovjetskega trgovinskega predstavništva v Beogradu. To »Trgovinsko pred- stavništvo« bo samo objavilo ime- na oseb, ki bodo pooblašene za pravne posle, in tudi v kakšnem obsegu so te osebe pooblašene za podpis. Vlada SSSR prevzame od- govornost samo za tiste trgovinske posle v Jugoslaviji, ki jih sklene ali pa zanje jamči »Trgovinsko predstavništvo« in ki so jih po- pisale pooblašene osebe. Poleg tega pa so določeni za ta promet kontingenti.

V tem smislu je torej potrebno,

da se vsi naši uvozniki in izvoz- niki, kolikor želijo trgovati s SSSR, najprej obrnejo na našo Direkcijo za zunanjo trgovino — oddelek za trgovinske sporazume. Od Direk- cije naj zahtevajo potrebnih navo- dil in podatkov o kupčijskih pogo- jih in možnostih.

Grško-nemški trgovinski sporazum

Grčija je prehitela našo državo s pogajanjem glede prometa v novo nemško ozemlje. Tako poročajo iz Aten. Po pravkar sklenjenem spo- razumu je določen tečaj marke na 48 drahem, a prej je bil 43,60 drahme. Zvišana je uvozna in iz- vozna kvota in urejen izvoz gr- škijh kmetijskih pridelkov, poseb- no še grozdja. Uredilo se je tudi vprašanje zavarovanja in vpraša- nje prevoza za nemško blago. Sporazum je veljaven tudi za za- sedena ozemlja.

Doma in po svetu

Nj. Vis. knez namestnik Pavle je spregel v svojem dvorcu na Brdu predsednika in podpredsednika vla- de ter ostale ministre, ki so neka- teri še ostali na Bledu. S tem je Bled postal središče jugoslovanske politične delavnosti.

Predsednik vlade se je vrnil v Beograd, na Bled sta pa dospela ministra dr. Cincar Marković in dr. Šumenković, naš poslanik v Ankari.

Na čast madžarskemu pravoso- dnu ministru dr. Radočaja je mi- nister dr. Marković priredil slo- vesno večerjo in izlet z luksuznim parnikom »Aleksander I.«.

O vstopu dr. Korošca v vlado in o konferenci na Bledu med njim in predsednikom ter podpredsed- nikom vlade piše »Obzor«, da je bil vstop dr. Korošca v vlado sploš- no sprejet kot dokaz, da bo vlada nadaljevala urejevanje države na podstavi sporazuma od 26. avgu- sta. Glede napovedanih reform zdaj ni več nejasnosti, glede uved- be ev. korporativnega sistema pa

je treba računati s tem, da ima HSS svoj program, ki se mu ne le noče odreči, marveč smatra, da je povsem prikladen za sedanje raz- mere.

Ban dr. Marko Natlačen je odprl večerj cesto Šmartno—Vojnik. Ce- sto, ki velja 1 in 1/4 milijona din, si je prišlo ogledat mnogo ljudstva.

Za člane je Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani izvolila univerzitetne profesorje dr. Franca Steleta, dr. Milana Škerlja, dr. Maksa Samca in dr. Milana Vid- marja ter skladatelja Antona La- jovića, za dopisne člane pa slavista dr. Matijo Murkota iz Prage, bio- loga Ivana Regena z Dunaja, univ. prof. dr. L. Hauptmanna iz Za- greba, od doma bivajočih učenja- kov pa še dr. F. Seidla, Alfonza Pavlina, Antona Breznika, Ivana Grafenauerja, Antona Melika, Fran- ca Vebra ter dr. F. K. Lukmana.

Za načelnika političnega oddelka v predsedništvu min. sveta je bil postavljen šef informativnega od- delka Presbiroja Boško Bogdanović.

Za generalnega konzula v Bariu je imenovan svetnik Nikolaj Vulo- vić, prejšnji gen. konzul Nikolaj Suica pa se vrne v zunanje mi- nistrstvo.

Ljubljanski zemljiški knjigi je bilo prijavljenih aprila 156 prodaj za 6,4. maja meseca 165 za 16 in v juniju 214 pogodb za nad 15 mi- lijonov dinarjev. Skupaj za več ko 37,7 milijona din. Kupujejo pred- vsem tuji iz Zagreba in Nemci. Zakotnih posredovalcev se najde povsod in je nekaj že bilo kazno- vanih. Poklicne posredovalnice pa nimajo dela.

Plenum tarifnega odbora se je sešel v petek, da končno odloči o preklasifikaciji blaga. Ožji odbor se je po proučitvi vseh podatkov in izjav izrekel z veliko večino zoper

preklasifikacijo in se predlaga na- mesto te linearno zvišanje tarife za 20%, torej poleg že 15%nega še 5%no zvišanje tarife.

Večji transporti naših sezonskih delavcev so spet odšli v Nemčijo, vseh doslej nad 3000, mnogi pa hodijo tudi brez potnih listov. Nekaj transportov je prišlo tudi iz Bolgarske.

Predlog za tipizacijo kruha v vsej državi na odločilnih mestih ni bil sprejet in so zato prenehale o tem tudi debate.

»Rusija na Podunavlju i na Bal- kanu« je naslov novega zvezka zbirke »Dokumenti današnjice«, ki izhaja v Beogradu.

Jugoslavija naj bi po italijan- skem načrtu posredovala med Bu- karešto in Budimpešto za miren sporazum, ker v teh časih ni bilo mogoče misliti na konferenco za ureditev manjšinskih vprašanj. Te- žave so z manjšinskimi otoki in zaradi nejasnega stališča veseli v tem vprašanju. Tudi naši manjšini se slabše godi kot prej in je bilo še v zadnjem času zaprtih mnogo ljudi.

Sporazumno z italijansko želez- niško upravo se uvedejo spet tile direktni vozovi: Dunaj-Reka, Trst-Budimpešta, Trst-Ljubljana, Trst-Beograd, Trst-Bukarešta.

Šest motornih ladij po 10.000 ton pripravlja italijanska družba »Soc. italiana d'armamento« za bodoči promet skozi Reko, ker želi to pri- stanišče rezervirati za madžarski promet. Za zboljšanje kopne zveze z Reko je v načrtu nova proga čez Herpelje in Šapjane, ki bi bila dolga samo 72 km. S tem bi po- stala pot Trst—Zagreb znatno krajša čez Reko kot je sedanja čez Ljubljano.

»Pan-film« Branislav Živanović se imenuje novo podjetje za izde- lavo in posojanje filmov v Beo- gradu. Glavnica znaša 550.000 din.

Dobave - licitacije

Direkcija pošte v Ljubljani raz- pisuje prvo pisмено licitacijo za dobavo 514.000 pol tiskovnega pa- pirja. Licitacija bo dne 9. avgusta t. l. ob 11. uri v pisarni ekonon- nega odseka, Sv. Jakoba trg št. 2. — Najkasneje do desetih na dan licitacije se mora položiti 5% kav- cija v pisarni Direkcije pošte v Ljubljani, soba št. 41. Pogoji se lahko vpogledajo in kupijo po din 20[—] v pisarni podpisane direkcije.

Direkcija pošte v Ljubljani raz- pisuje prvo pisμένο licitacijo za dobavo 667 ton premoga. Licitacija bo 16. avgusta t. l. ob 11. uri v ekonomnem odseku, Sv. Jakoba trg št. 2. — Najkasneje do desetih na dan licitacije se mora položiti 5% kavcija v pisarni direkcije pošte Ljubljana, soba št. 41, kjer se lahko vpogledajo in kupijo pogoji po din 20[—].

LICITACIJE:

Dne 17. julija bo pri dravski di- vizijski oblasti v Ljubljani licita- cija za dograditev konjušnice vo- jašnice Kralja Petra v Mariboru.

Dne 25. julija bo pri Upravi dr- žavnih monopolov v Beogradu li- citacija za dobavo polkartona za potrebe znamkovalnice.

Dne 30. julija bo pri centralni direkciji državnih rudarskih po- detij v Sarajevu licitacija za do- bavo drsal za rudnik Vrdnik in za dobavo centrifugalne sesalke za rudnik Mostar.

Dne 22. julija bo pri Komandi- rečne flotile v Novem Sadu li- citacija za dobavo plutače, sider, ve- rig, škopcev ter vrvi.

Dne 23. julija bo pri upravi 1. od- delka vojno-tehničnega zavoda v Hanrijevu pri Skoplju licitacija za dobavo svinjske dlake.

Dne 31. julija bo pri štabu mor- narice kr. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo raznega mate- riala za brtvenje.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Okrožni urad za zavarova- nje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostav- ljeni plačilni nalogi zapadli v pla- čilo. Prispevki morajo biti po- ravnani v osmih dneh po pre- jemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovan- cev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad iz- vršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Zahvala

Za premnoge dokaze sočutja, ki smo jih prejeli ob bridki izgubi našega predragega soproga, očeta, starega očke, tasta in strica, gospoda

FRANCA BATJELA

trgovca in hišnega posestnika

se najiskreneje zahvalujemo.

Posebno zahvalo dolgujemo vsem društvom, kot „Soči“, Obrtniskemu društvu, Kovinski zadrugi, na- dalje kolesarskim društvom „Sava“, „Ljubljana“, „Zarja“, „Hermes“, kolesarski sekciji, moto „Iliriji“, kolesarski podzvezi, Slovenski kolesarski zvezi ter nameščencem tvrde.

Zahvalujemo se tudi za pretresljive govore ob odprtem grobu gospodu Urbančiču za društvo „Soča“, g. Rozini za društvo „Sava“, podpolkovniku v pok. g. Jakliču za Slovensko kolesarsko zvezo, dalje daro- valcem prekrasnih vencev ter vsem, ki so dragega pokojnika spremili na njegovi poti k večnemu počitku.

Ljubljana — Maribor — Vipava, dne 5. julija 1940

Žalujoče rodbine: BATJEL, BERGANT, LAZAR

barva, pleštra in kemično snazi obleke klobuke itd. Skrobi in svetlolika snajre ovrat- nike in manšete Pere. suši. monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 46. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!
1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!
Zato vsaj doma pijte
RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

listega z rdečimi srci,
našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!